

CREATIE EN CO IN DE STADSWIJK

RICHOLD BRANDSMA

In de Groninger wijk Paddepoel krijgt het begrip 'cocreatie' concrete invulling. De gemeente geeft het heft deels uit handen, burgers regelen wijkzaken zelf. Burgerkracht is internationaal in opmars. De stadswijk als vruchtbare proeftuin.

Amper een jaar geleden lag de wijkraad in Paddepoel min of meer op zijn gat. Derk den Boer en voorzitter Roelhof van Weering vroegen zich af of over leg met de gemeente nog zin had. Het leverde namelijk bar weinig resultaat op. Met de wethouders Paul de Rook en Roeland van der Schaaf blikken ze terug op die periode. Van der Schaaf: "Ik heb wel bewondering voor Den Boer en Van Weering. Er was teleurstelling. Maar toch hebben ze het nieuwe proces opgepakt en dat heeft geleid tot heel veel enthousiasme in de wijk, maar ook bij ons als gemeente."

Het nieuwe proces waarover Van der Schaaf rept, heet cocreatie. Den Boer heeft er een betekenis bij. "Sinds een maand of zeven werken we samen aan de toekomst van de wijk. We doen dat met bewoners, met ondernemers, kennisinstellingen, woningcorporaties en ook de gemeente. We bekijken wat goed is in de wijk. Maar ook wat we willen veranderen of verbeteren. En dragen daarvoor voorstellen aan."

VERKNOCHT

In het noordwesten van de stad is Paddepoel met Selwerd en Vinkhuizen een van de uitbreidingswijken die in de jaren zestig en zeventig in Groningen in hoog tempo uit de grond werden gestampt. Vee! Paddepoelers zijn verknocht aan hun wijk. Toch staat de wijk niet bekend als de beste wijk van Groningen. Onderzoeken tonen steeds weer aan dat er in de wijk veel werkloosheid is, dat het gevoel van veiligheid niet groot is en dat wijkbewoners geen al te hoge verwachting hebben van de toekomst.

Vijf jaar geleden waren er plannen om het tij te keren. "Er was een wijkperspectief in de maak", herinnert Den Boer. De wijkraad zag het helemaal zitten en stelde een aantal speerpunten op. "Het lukte ons uiteindelijk een gesprek te arrangeren met alle bij het plan betrokken partijen. Daar legden we de speerpunten van de wijk voor. We wilden bijvoorbeeld een stadsstrand." Toen de Paddepoelers waren uitgesproken, ontmoetten ze aan de tafel stilte en verbaasde gezichten, herinnert Den Boer zich.

"We hebben daarna een optelsom gemaakt van onze pogingen iets van de grond te tillen. De uitkomst was nul", vervolgt Van Weering. Hij en Den Boer gingen daarop in gesprek met Van der Schaaf. "Want op deze manier trokken we het niet meer." De wethouder had de oplossing. De gemeente experimenteerde met cocreatie in stadswijken. Paddepoel profileerde zich als een vruchtbare proeftuin.

'Niet te stuiten ontwikkeling'

Ontwikkelingen zoals in Paddepoel zijn niet meer te stoppen. De samenleving staat aan de vooravond van een keerpunt. Een verandering in de manier waarop overheden en burgers met elkaar omgaan. Burgerkracht is de toekomst. Dat zegt Peter Everts van The Social Innovation Foundation (TSIF). Everts begeleidt het project in Paddepoel. TSIF is een organisatie die zich bezighoudt met sociale vernieuwing. "We doen dat via lezingen en gastcolleges, maar begeleiden vooral ontwikkelingen rond sociale vernieuwing. Het zijn ontwikkelingen waarbij we alle sleutelfiguren in een zo vroeg mogelijk stadium betrekken."

Het is volgens Everts een duidelijke breuk met het verleden. "Het was altijd zo dat deskundigen ideeën en voorstellen bedachten voor vraagstukken in de samenleving. Pas daarna mochten de mensen om wie het ging er iets van vinden. In een maatschappij van burgerinitiatieven lukt dat niet meer. Dan heb je in een vroeg stadium juist de mensen nodig die het betreft. Zijn de vraagstukken echt complex, dan heb je naast deskundigheid juist de creatieve sector nodig, daar zitten de denkers met onverwachte ideeën en oplossingen."

De sociale vernieuwing betekent volgens Everts dat de overheid haar oude rol moet loslaten, terwijl bewoners en ondernemers actief zaken op moeten pakken. "Dat is best lastig wanneer je als bewoner decennia lang gewend bent pas je mond open te doen als een plan rijp is voor inspraak."

Internationaal heeft de methode van burgerkracht in Canada een grote vlucht genomen. In steden als Detroit, Berlijn en Barcelona staan gemeentebestuurders aan het roer die burgerinitiatieven om problemen op te lossen graag willen ondersteunen. "In Nederland staat het in de kinderschoenen. In steden als Amsterdam, Rotterdam en Utrecht zijn er initiatieven, maar het is allemaal nog heel erg in de proeftuinfase. Er bestaat geen blauwdruk voor. Wat bovendien in de ene stad wel werkt, hoeft in een andere stad niet te werken."

In winkelcentrum Paddepoel heeft de wijkraad nu de beschikking over een kantoor in een voormalige kapsalon. Wijkbewoners worden van harte uitgenodigd daar langs te komen om te vertellen over zaken die leven in de wijk. "We zitten er op vrijdag en zaterdag", zegt Van Weering. "We nodigen Paddepoelers erg graag uit, maar het is niet de bedoeling dat mensen bij ons iets over de schutting gooien en er dan vanaf zijn. We vragen ze om met ons mee te denken over oplossingen. We zijn niet een nieuw klachtenbureau."

Er zijn werkgroepen actief die ideeën en plannen bedenken voor de wijk. "Het is vergeleken met vroeger echt een omslag", zegt Den Boer. "Bewoners moeten uit de houding komen van klagen over de overheid. Maar de overheid moet ook veranderen. De overheid geeft de regierol uit handen. Die komt in handen te liggen van ons collectief." Paul de Rook: "Vroeger bedacht je als gemeente een voorstel en legde dat voor in de inspraak. Daarna gingen we weer verder. Nu proberen we in een zo vroeg mogelijk stadium een samenhangend verhaal voor de wijk vast te leggen."

AFSTEMMEN

Dat die samenhang er niet was, bleek rondom de vele nieuwbouwprojecten rond het winkelcentrum. "Wij als Paddepoelers wilden die projecten op elkaar afstemmen, er een geheel van maken. We vreesden dat we anders met een rommelig hart van de wijk achter zouden blijven", zegt Den Boer. Inmiddels is een van de bouwprojecten voltooid. Op de plek van het vroegere wijkcentrum Trefkoel is een aantal appartementen gebouwd. Den Boer erkent dat dat er niet slecht uitziet. "Maar we hopen dat we enige sturing kunnen geven aan de andere projecten."

Die projecten behelzen onder meer nieuwbouw voor de huisvesting van duizend jongeren. Studenten en Paddepoel gaan redelijk goed samen. „Zolang de studenten maar bereid zijn onderdeel van de wijk te zijn", zegt Van Weering. "Wij zeggen altijd 'met het gezicht naar de wijk toe, niet met de rug'."

Dat uitgangspunt heeft een nieuw idee opgeleverd in de cocreatie. "Oudere Paddepoelers kunnen leren van studenten, maar andersom kunnen die jonge mensen ook leren van de oude garde in de wijk", verklaart Van Weering. "Daarom proberen we een pandje beschikbaar te krijgen

**"WE WILLEN AANSLUITEN
BIJ BEWONERSLOGICA"**

waar ouderen naartoe kunnen als hun computer is vastgelopen. Dan zit daar een student die zegt 'dat kan ik wel even verhelpen'. Aan de andere kant rijden die studenten op fietsen van wie de band lek is, de bel eraf ligt of de ketting erbij hangt. Dan kan een oudere Paddepoeler zeggen 'oh, dat repareerde ik vroeger ook altijd voor mijn kinderen. Dat doe ik wel even.'" Den Boer heeft het idee al op een hoger niveau gebracht. "Het zou het mooiste zijn als we dat pand onder kunnen brengen op de begane grond van een van de nieuwbouwprojecten." Het computer-fietsproject geeft voor De Rook inhoud aan het vage begrip wijkgericht werken. "We willen aansluiten bij bewonerslogica. Hoe kijken bewoners tegen hun wijk aan. Dat is anders dan wanneer wij vanuit het stadhuis naar een kaart van de wijk kijken. We willen proberen die verschillende manieren van kijken naar een wijk op elkaar aan te laten sluiten. Daarom ook houden we in het najaar een wijksymposium waar alle betrokkenen bij elkaar zitten om te zien wat er speelt en om kennis met elkaar te maken."

Wat in Paddepoel bijvoorbeeld speelt is het verkeer. De wijk ligt aan de belangrijke route tussen Hoofdstation/centrum en kennisdorp Zernike aan de uiterste noordwestrand van de stad. Dat geeft drukte, zeker in de spits. Enkele jaren geleden zou de tram pal door de wijk gaan rijden en grote aantallen studenten naar Zernike brengen.

"Toen het tramplan uiteindelijk niet doorging, zette de gemeente extra lange bussen in om de studenten van en naar Zernike te vervoeren", vertelt Van Weering. "Vooral in de ochtend is het ongelooflijk druk. Dat geeft problemen, vooral op het kruispunt tussen de Zonnelaan en de Kometenstraat. Als je vanuit de Kometenstraat de Zonnelaan op wilt, heb je in de spits een probleem. Of het zicht word je ontnomen doordat er een zo'n lange bus aankomt, of er komt een enorme sliert fietsers aan waardoor het onmogelijk is de kruising op te rijden. Het enige wat je kunt doen is op het fietspad gaan staan. Maar dan krijg je die fietsers over je motorkap heen. Wie wil dat?"

De werkgroep verkeer bedacht een oplossing en haalde een in Groningen roemrucht idee uit de kast: een verkeerscirculatieplan. In een aantal straten rondom de Zonnelaan komt eenrichtingsverkeer. "En als het werkt zou je kunnen overwegen dit op meer plekken in de wijk toe te passen. Het plan ligt inmiddels bij de gemeente."

WANHOOP

Verkeerscirculatieplan. Het roept in Groningen onmiddellijk het roemruchte plan in herinnering dat tientallen jaren geleden is bedacht voor het centrum. Vanwege het vele eenrichtingsverkeer drijft het chauffeurs nog regelmatig tot wanhoop. Wil de gemeente in 2015 nog zo'n plan? En kan de gemeente eigenlijk nog terug als er zo'n mooi product van cocreatie op haar bord ligt? Ja, zegt De Rook. "Er kunnen altijd belangen spelen die groter zijn dan het belang van de wijk." Maar heel snel zal hij als wethouder geen nee zeggen. "Als zo'n plan breed wordt gedragen door mensen in de wijk, wie zijn wij dan om te zeggen: 'we vinden het niks'." Van der Schaaf: "Als wij heel goede argumenten hebben om nee te zeggen, ben ik ervan overtuigd dat we de mensen in de wijk kunnen overtuigen." De Rook: "Het biedt ook

Roelhof van Weering (links) en Derk den Boer op de kruising Kometenstraat-Zonnelaan waar voorbijrazende stadsbussen en pelotons fietsende studenten wijkbewoners op het idee hebben gebracht een verkeerscirculatieplan te maken.

kansen. Als bewoners zelf een plan bedenken is de dynamiek ervan heel anders dan wanneer wij als gemeente zeggen 'dit is ons plan, wat vindt u ervan'."

Van Weering en Den Boer hopen dat wijkgenoten zich melden en aansluiten. Om te bedenken en om mee te denken. Op 7 oktober is in het winkelcentrum een informatieavond. Is er niet een risico dat alleen actieve wijkbewoners zich laten horen? "Dat gevaar is er, maar ik denk, en zie ook gebeuren, dat de kleine groep actieve wijkbewoners in Paddepoel zich bekommert om mensen in de wijk die het minder goed hebben", zegt Van der Schaaf.

Hoe dan ook heeft 'cocreatie' passieve Paddepoelers aan het sporten gekregen, zegt Van Weering. "Een paar jaar geleden was er een onderzoek naar de gezondheid van Groningers. Het bleek dat inwoners van Selwerd en Paddepoel tot de meest ongezonde Groningers hoorden. Daarop hebben we geijverd voor een openbare openlucht fitness. Die staat er nu aan de rand van de wijk. Het is een enorm succes. Tot diep in de avond zijn er mensen aan het sporten."